

Jan Hoogland: 'Het is mooi om filosofie toegankelijk te maken'

Foto: Marjoleine Klarenbeek

Hoogleraar in beeld

Prof. dr. Jan Hoogland is 20 jaar bijzonder hoogleraar aan de Universiteit Twente. Speciaal daarom laten we Hoogland aan het woord over het verleden, het heden en de toekomst van christelijke filosofie.

Over het verleden

Op de vraag hoe zijn kennismaking met christelijke filosofie verliep, brandt Hoogland los met een gepassioneerd verhaal over zijn studietijd. "Het was vooral tijdens mijn studententijd dat ik kennism gemaakt heb met de christelijke filosofie. Ik studeerde Sociologie aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam en was lid van de VGSR, de vrijgemaakte studentenvereniging. Ik volgde, samen met een groep studenten van de studentenvereniging, de colleges Reformatorische Wijsbegeerte. Vooral de colleges van Bob Goudzwaard en later van Bas Kee herinner ik mij nog goed. De colleges hielpen me om op mijn eigen vakgebied te reflecteren en dóór te vragen. Dat doorvragen leidde mij van een studie Sociologie naar de Filosofie. Pas daarna ben ik mijn kennismaking met de aanhangers van

de Reformatorische Wijsbegeerte, waarin een toevallige ontmoeting met René van Woudenberg een belangrijke rol speelde, echt gaan verdiepen.

Mijn leerstoel aan de Universiteit Twente is begonnen doordat christelijke studentenverenigingen in Twente gezamenlijk bij het College van Bestuur (CvB) van de universiteit aanklopten met het verzoek om een leerstoel Christelijke Filosofie in te stellen. In mijn colleges in Twente gebruikte ik meestal vrij actuele literatuur, bijvoorbeeld het boek *We zijn nooit modern geweest* van Bruno Latour. Latours ideeën sloten in bepaalde opzichten nogal aan bij centrale noties van Dooyeweerd, namelijk dat de kloof tussen geloven en weten veel minder radicaal is dan de Verlichting die voorstelt. De Verlichting suggereert dat religieus geloof traditioneel en irrationeel is en dat de mensheid pas door de rationaliteit van de Verlichting tot het ware inzicht van de werkelijkheid kan komen. Die claim wordt door Latour sterk gerelativeerd. Daar wilde ik graag een college over geven!

Ik heb me verdiept in de actuele vraagstukken van de filosofie van de techniek met als uiteindelijk hoogtepunt het boek dat ik samen met Maarten Verkerk, Marc de Vries en Jan van der Stoep heb geschreven: *Denken, Ontwerpen, Maken*. Dat boek is vorig jaar vertaald in het Engels en uitgegeven bij een uitstekende internationale uitgever.

Hoogleraar in beeld (vervolg van pag. 1)

Soëpie, en haar voorganger Beweging, zie ik als een hoogtepunt in mijn werkzaamheden van de afgelopen 20 jaar. Ik vind het leuk om diep door te denken, maar ook het toegankelijk maken van de filosofie, het mensen boeien met filosofie vind ik mooi. Filosofie heeft iets fascinerends. Het helpt je om je gangbare interpretatiekaders eens even los te laten en vanuit een heel ander perspectief naar de dingen te kijken. Hoe theoretisch de filosofie op zichzelf ook is, het gaat primair toch altijd over iets dat je raakt, boeit of pakt. Mensen inwijden in die fascinatie vind ik haast leuker dan het heel technisch-wetenschappelijk er mee bezig zijn, hoe belangrijk dat laatste ook is. Het echte filosoferen begint toch vaak bij een soort van ervaring: ervaringen van vervreemding of verwondering; zijn de dingen echt zo als wij denken dat ze zijn? Dat vind ik spannend in de filosofie. Vanuit mijn eigen christelijke geloofsovertuiging zit de fascinatie voor filosofie heel sterk vast op het feit dat het zo ongelooflijk raar is dat het Verlichtingswereldbeeld, waarin religie zo gemarginaliseerd is, zo vanzelfsprekend is geworden in onze tijd en samenleving. Hoe kan dat? Hoe kan het dat mensen er zo vanzelfsprekend vanuit gaan dat iets wat zo'n belangrijke rol speelt in de geschiedenis, maar ook nog zo actueel is in grote delen van de wereld, als iets wordt beschouwd dat achterhaald is? Blijkt daar niet een enorme arrogantie uit?

Wetenschap is een prachtige, maar beperkte invalshoek om naar de werkelijkheid te kijken

In dat kader herinner ik mij een college dat voor mij een onvergetelijk moment bevatte. Een studente begon te vertellen over een aantal occulte ervaringen die ze had meegemaakt. Maar ze was vooral verbaasd dat ze dat zomaar vertelde. Want eigenlijk schaamde ze zich wel een beetje voor haar bijgelovigheid. Wat deze gebeurtenis voor mij duidelijk maakte is dat het in onze tijd, zeker in de academische context, zo vanzelfsprekend is dat iedere vorm van religie of van bovennatuurlijke ervaringen irrationeel en achterhaald is, dat het bijna taboe is om daar met elkaar over te spreken. Blijkbaar ervoer de betrokken student de sfeer in mijn colleges als zo open en vertrouwd, dat zij die voor haar blijkbaar imponerende ervaringen bespreekbaar maakte. Ik vond dat heel bijzonder."

Over het heden

"In Twente verzorg ik nu de filosofie-track in het Honours-programma. Dit programma is alleen op uitnodiging toegankelijk voor die studenten van de universiteit die gedurende

het eerste semester van hun studie een bepaald niveau hebben gehaald. Ik doe dit samen met René Munnik van Stichting Thomas More. Mijn doelstelling met deze colleges is niet om van deze studenten filosofen te maken, maar eerder om ze iets mee te geven wat van belang is voor de inrichting van je leven. Eén van mijn kernboodschappen daarbij is steeds: wees je altijd bewust van het feit dat de wetenschap een beperkte kijk op de werkelijkheid biedt. Wetenschap is een prachtige invalshoek om naar de werkelijkheid te kijken, maar tegelijk een heel beperkte. Zoals je vanuit het geloof naar de werkelijkheid kijkt als een schepping van God die in die schepping zijn bedoeling heeft gelegd en zijn enorme creativiteit heeft getoond, zo abstraheer je van die 'bedoeling' en van die 'schoonheid' en 'samenhang' in de werkelijkheid als je er op een meer wetenschappelijke manier naar kijkt. Zo bezien hebben beide manieren van kijken hun eigen rechten en hoeven zij niet te botsen. Het valt mij op dat veel studenten de kijkwijze van de wetenschap toch als een soort ultieme waarheid zien. Zij geloven als het ware in een wetenschappelijk wereldbeeld.

Naast mijn colleges in het Honours-programma wil ik dit collegejaar, in samenwerking met de christelijke studentenverenigingen, een zestal, voor iedereen toegankelijke colleges geven met een inleiding in de Christelijke Filosofie. Op die manier kunnen ook studenten die niet voor het Honours-programma worden uitgenodigd nog profijt hebben van 'hun' bijzonder hoogleraar in de christelijke filosofie."

Over de toekomst

"Onze taak is om in onze kennissamenleving en kennis-economie aandacht te vragen voor andere manieren van kijken naar de werkelijkheid dan alleen de wetenschappelijke. En dan natuurlijk vooral naar een meer religieuze en levensbeschouwelijke manier van kijken, met aandacht voor fundamentele waarden van het leven. Geloofs- en zingevingsvragen staan weer volop op de maatschappelijke agenda en het is mijn overtuiging dat de hoogleraren christelijke filosofie daar echt iets te bieden hebben dat ook relevant is voor niet-christenen.

Volgens mij is dat laatste mogelijk op basis van een aantal scherp geformuleerde noties, geïnspireerd op het rijke gedachtegoed van de Reformatorische Wijsbegeerte. Langs die weg kun je vermijden dat je al te veel moet uitleggen om ideeën uit deze rijke traditie in te brengen in het actuele debat. Zo hebben wij in ons boek *Denken, Ontwerpen, Maken* geprobeerd in te gaan op eigentijdse vraagstukken in technologie en organisatiekunde zonder ons in het jargon van de Reformatorische Wijsbegeerte te verliezen. In die lijn zou ik graag verder willen gaan."

Op deze plek staat de ingekorte versie van het interview met Jan Hoogland. Op www.christelijkefilosofie.nl/janhoogland kunt u het uitgebreide interview teruglezen.

VAN DE BESTUURSTAFEL

'Wil een organisatie gelijk blijven, dan zal ze moeten veranderen'

Een tegenstrijdige uitspraak, maar desalniettemin waar. Een organisatie die blijvend van waarde wil zijn, ontkomt er niet aan regelmatig stil te staan bij de manier waarop zij dat doet. De missie blijft gelijk, maar de set aan activiteiten waarmee je er uitvoering aan geeft, zal steeds weer aan moeten sluiten op de context. Ook de context van onze stichting en vereniging verandert, en daarom houden ook wij onze werkzaamheden van tijd tot tijd kritisch tegen het licht en herinneren we elkaar regelmatig aan onze missie. Dat doen we om in het spoor te blijven van al die mensen die zich de afgelopen decennia in hebben gespannen voor dit mooie werk, ook als het daarvoor nodig is nieuwe wegen in te slaan. Op een zonnige zaterdag in juni heeft het bestuur (met verschillende 'stakeholders') een 'hei-dag' gehad, om ingrediënten en uitgangspunten voor een nieuw meerjarenplan te verkennen. Resultaat van die hei-dag is dat de toegevoegde waarde van ons werk ligt in de inhoud (christelijke filosofie), en dat de leerstoelen daar een belangrijke rol in spelen, ook al staan die soms onder druk. Nieuw is dat we tot een concentratie van thema's en activiteiten willen komen, om meer impact te kunnen hebben. Aan beide vraagstukken (concentratie op thema's en bezinning op activiteiten) geven we in het najaar vervolg.

Dirk van Schepen

PS. Wilt u nader kennis maken met onze nieuwe bijzonder hoogleraar Govert Buijs? Op www.christelijkefilosofie.nl/govertbuijs staat het uitgebreide interview met Buijs dat onlangs in Sopia stond.

Nieuw boek in de Verantwoordingsreeks!

Alleen God kan ons nog redden

Egbert Schuurman is een eigenzinnig denker. Als techniek-filosoof heeft hij zich gebogen over onderwerpen die zeer actueel zijn: robots en cyborgs, genetische manipulatie en de klimaatcrisis. Als politicus zat hij drie decennia in de Eerste Kamer en drukte hij een groot stempel op de ChristenUnie. Journalist en historicus Remco van Mulligen laat in deze biografie de veelzijdigheid van Schuurman zien. Dit boek geeft bovendien een tijdsbeeld van Nederland in een periode van enorme veranderingen: van een verzuild land naar een seculiere natie. Schuurman zocht zich daarin als orthodox christen een weg.

Op vrijdag 6 oktober is dit nieuwste boek in de Verantwoordingsreeks gepresenteerd in de Eerste Kamer in Den Haag. De biografie is aan Egbert Schuurman overhandigd en ook gaf een aantal sprekers een persoonlijke impressie naar aanleiding van de biografie en hun relatie met Schuurman.

20 januari 2018 vindt onze jaarlijkse studieconferentie plaats. We willen dan tijdens het ochtendprogramma dieper ingaan op de relevantie van Schuurmans filosofische erfenis voor nu en de toekomst.

Bestellen

U kunt het boek bestellen door contact met ons op te nemen, bij voorkeur via info@christelijkefilosofie.nl of via T 033 - 43 28 288. Het boek kost € 29,90, exclusief verzendkosten.

OPROEP STUDIEKRINGEN

Oproep

Stichting voor Christelijke Filosofie moedigt mensen aan om gezamenlijk reflectie te zoeken en met elkaar de dialoog aan te gaan over oude en nieuwe filosofische inzichten, vaak gerelateerd aan een actueel onderwerp. Dat kan onder andere binnen onze studiekringen. Er is momenteel een aantal kringen actief in Nederland. Elke kring bepaalt zijn eigen programma. Filosofische voorkennis is niet vereist. Wanneer u interesse heeft in een studiekring, kunt u zich melden bij de contactpersoon van de betreffende kring.

Nieuwe kring

Het kan zijn dat de bestaande studiekringen te ver weg zijn voor u. Misschien is het dan interessant om een nieuwe kring op te starten. Maak dit kenbaar, want wellicht zijn er meerdere personen in uw omgeving die graag met u mee willen doen. U kunt contact met ons opnemen via T 033 - 43 28 288 of via info@christelijkefilosofie.nl. De stichting kan ondersteuning bieden aan kringen.

Te denken valt aan uitlenen van studiemateriaal, informatie over de kring op de website plaatsen, reiskostenvergoeding voor externe sprekers en natuurlijk kunt u onze hoogleraren vragen een inleiding te verzorgen.

Overzicht bestaande studiekringen

Locatie	Contactpersoon
Ede	Dhr. Barneveld - T 0318 - 472 130 E turbodolf66@yahoo.com
NW-Veluwe	Dhr. Dokter - T 0341 - 491 911 E aartdokter@hotmail.com Dhr. van Haaften - T 0341 - 414 886 E leenhaaften@hetnet.nl
Katwijk	Dhr. Krabbendam - T 071 - 40 14 324 E ja.krabbendam@wxs.nl
Rotterdam	Dhr. Hengstmengel E bashengstmengel@gmail.com
Utrecht eo.	Dhr. Berger - E ab.berger52@gmail.com Dhr. Rop - E pieter.rop@rijnconsult.nl

Vrijwilligers gezocht!

Draagt u Stichting voor Christelijke Filosofie een warm hart toe én heeft u tijd over om ons te helpen met een aantal concrete werkzaamheden? Dan komen wij graag met u in contact!

Stichting voor Christelijke Filosofie beschikt over een kleine staf op kantoor. Ook zijn er enkele vrijwilligers actief. We organiseren onder andere activiteiten en willen laten zien waar de Stichting voor staat. Om al het werk te kunnen doen, hebben we meer vrijwilligers nodig die ons willen ondersteunen. We zoeken mensen voor:

- 1) Het bijhouden van ons ledenbestand (locatie: ons kantoor in Amersfoort)
- 2) Het verzorgen en organiseren van de boekentafel bij activiteiten (locatie: verspreid over het land)
- 3) Gastheer/gastvrouw zijn bij activiteiten (locatie: verspreid over het land)

Meer informatie en aanmelding

Ziet u mogelijkheden om bij te dragen aan de Stichting? Op onze website www.christelijkefilosofie.nl/over-ons/vacatures/ leest u meer over de werkzaamheden. U kunt ook contact opnemen met Marieke Haan. Dit kan via info@christelijkefilosofie.nl of T 033 - 43 28 288.

AGENDA

Bijeenkomsten

> 20 januari 2018: Studieconferentie Stichting voor Christelijke Filosofie, Evangelische Hogeschool Amersfoort

Collegeseries najaar 2017

Universiteit Twente:

> Inleidingsprogramma *Filosofie en christelijk geloof*, i.s.m. ChOOSE, door prof. dr. Jan Hoogland. Woensdag 27/9, 15/11, 6/12, 14/2, 14/3 en 16/5, 20.00 uur/ Bastille.

Erasmus Universiteit Rotterdam:

> *7 zonden, 7 deugden: klassieke en hedendaagse perspectieven*, door prof. dr. G.J. Buijs en dr. J.W. Hengstmengel. Dec. - jan. Cursuscode: FW-KV3100.

Universiteit Wageningen:

> *Science: faith or fact? Philosophy of science, including relation science-faith, from a Christian philosophical perspective (1)*, door prof. dr. H. Jochemsen. Maandag 18 sept. - maandag 16 okt. 17.30 - 19.00 uur/ C76. Cursuscode: CPT 94303, part 1.

> *Science: faith or fact? Philosophy of science, including relation science-faith, from a Christian philosophical perspective (2)*, door prof. dr. H. Jochemsen. Maandag 30 okt. - maandag 4 dec. 17.30 - 19.00 uur/ C76. Cursuscode: CPT 94303, part 2.

Technische Universiteit Delft:

> *Cultuurfilosofie II*, door prof. dr. M. de Vries. 1^e semester 2017-2018, woensdag 15.30 - 17.30 uur/ TBM IZ-G. Cursuscode: WM0372tu/WM0348tu

Technische Universiteit Eindhoven:

> *Science fiction films als spiegel van de natuur*, prof. dr. M. Verkerk. Woensdag 6 sept. - 25 okt. 15.45 - 17.30 uur/ Metaforum zaal 15.

COLOFON

STICHTING VOOR
CHRISTELIJKE FILOSOFIE

Uitgave van Stichting voor Christelijke Filosofie

Bestuur

Drs. P. Sneep (voorzitter)
Dhr. D. den Hollander (penningmeester)
Drs. W. Vollbehrr (secretaris)
Dr. ing. C.G. Boshuizen-van Burken
Dhr. D. van Schepen MA
Dhr. ing. A.F. de Visser MA
Drs. A. van Woudenberg-de Groot

Curatorium

Prof. dr. F.A. van der Duyn Schouten (voorzitter)
Dr. D.J. Bakker
Dr. P. Blokhuis
Prof. dr. J.J. Graafland
Ir. G.J. Harmsen
Prof. dr. J.C. Kennedy

Hoogleraren

Prof. dr. G.J. Buijs (Rotterdam)
Prof. dr. J. Hoogland (Twente)
Prof. dr. ir. H. Jochemsen (Wageningen)
Prof. dr. R. van Riessen (Leiden)
Prof. dr. M.J. Verkerk (Eindhoven en Maastricht)
Prof. dr. M.J. de Vries (Delft)

Bureaumedewerkers

Dr. S. Luitwieler (directeur)
Drs. I. Bennebroek (medewerker communicatie & PR)
Mw. M. Haan (bureau manager)

Contributie en abonnementsprijzen:

- Contributie Vereniging voor Reformatorische Wijsbegeerte: € 65,- per jaar
- Abonnement Sophie: € 36,90 per jaar (6 nummers); zie www.sophieonline.nl
- Abonnement Philosophia Reformata: zie www.philosophia-reformata.org

Contact

Postadres Postbus 2220, 3800 CE, Amersfoort
Bezoekadres Bergstraat 33, 3811 NG, Amersfoort
T 033 - 43 28 288
E info@christelijkefilosofie.nl
W www.christelijkefilosofie.nl
Facebook cfilosofie
Twitter @Cfilosofie
IBAN NL33 INGB 0001 2095 98

Ontwerp

Aperta, Hilversum

DTP & Druk

Buijten & Schipperheijn, Amsterdam